FOLKTINGET

Riksdagens förvaltningsutskott

Ärende:	**Sakkunnigyttrande av Svenska Finlands folkting gällande B 20/2025 rd Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2025**
Hänvisning:	**Förvaltningsutskottets begäran om skriftligt sakkunnigyttrande samt deltagande i utskottets möte 26.2.2026**

Svenska Finlands folkting tackar riksdagens förvaltningsutskott för möjligheten att lämna ett sakkunnigyttrande om Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2025 och delta i utskottets hörande 26.2.2026. Folktinget tar ställning till språkberättelsen i enlighet med sitt lagstadgade uppdrag att främja den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter (lag om Svenska Finlands folkting 1331/2003).

Regeringens språkberättelse ger en omfattande översikt över språkförhållandena i Finland och hur myndigheterna lever upp till skyldigheten att förverkliga språkliga rättigheter. Språkberättelsen beskriver både strukturella utmaningar och praktiska erfarenheter av hur språklagstiftningen tillämpas.

Folktinget kommenterar i det följande särskilt digitaliseringen, polisens språkkunskaper och nationalspråkens situation.

Digitaliseringen

Digitaliseringen är ett centralt tema i regeringens språkberättelse. Kapitel 5.5 handlar om viktiga iakttagelser gällande digitalisering, och det framgår att det fortfarande finns stora brister i myndigheternas digitala tjänster på svenska. Detta innebär att den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter ofta inte tillgodoses i tjänsterna. När digitala tjänster utvecklas beaktas inte alltid de krav som språklagstiftningen ställer på tjänsterna.

Forskningsrapporten Språkbarometern 2024 har undersökt vilka erfarenheter svensk- och finskspråkiga personer i tvåspråkiga kommuner har av språkanvändningen i offentliga digitala tjänster. Enligt språkbarometern är det huvudsakligen svenskspråkiga personer som har stött på problem när det gäller digitala tjänster. Det största problemet har varit bristfälliga översättningar till svenska och länkar som saknas till information på svenska. Det har också framkommit att chattbottarna oftast fungerar bara på finska. Endast en liten andel av de finskspråkiga respondenterna har uppgett att de har upplevt problem med språkanvändningen i digitala tjänster. (justitieministeriets publikationer 2025:8)

Dessa brister i myndigheternas digitala tjänster på svenska motsvarar Folktingets erfarenheter. Folktinget kontaktas inom sin verksamhet regelbundet av svenskspråkiga personer, som har erfarit att myndigheterna inte har tillgodosett deras rätt till service på svenska. Omkring en tredjedel av de ärenden som Folktinget har tagit emot under de fem senaste åren gäller brister i

offentliga digitala tjänster på svenska. Det har ofta visat sig att den digitala informationen på svenska och finska inte är likvärdig eller att det saknas väsentlig information på svenska.

Enligt Folktingets uppfattning är en orsak till de bristfälliga digitala tjänsterna på svenska att lagstiftningen om digitala tjänster inte innehåller en bestämmelse om skyldigheten att förverkliga språkliga rättigheter med stöd av språklagen (423/2003). Även om kraven i språklagen är tillämpliga utan en separat bestämmelse bör detta inte utgöra hinder för nödvändiga lagstiftningsåtgärder.

Grundlagsutskottet har flera gånger tagit ställning till förverkligandet av språkliga rättigheter i offentliga digitala tjänster. Utskottet har konstaterat att det är viktigt att se till att båda nationalspråken får tillräckligt stor synlighet i de digitala tjänsterna (GrUU 59/2025 rd m.fl.). Utskottet har därtill konstaterat att de skyldigheter som följer av språklagen, samiska språklagen och teckenspråkslagen måste beaktas när nya digitala tjänster och system skapas. Utskottet anser vidare att det är viktigt att de grundläggande språkliga rättigheterna beaktas redan i den inledande fasen av utvecklingen av tjänsterna och att de digitala tjänsterna utvecklas parallellt i olika språkversioner. (GrUB 5/2022 rd)

Statsrådets nationalspråksstrategi från 2021 fastslår att finansministeriet ansvarar för att utreda behovet av att uppdatera lagstiftningen om digitala tjänster så att den inkluderar språkperspektivet. Folktinget har ett flertal gånger uppmärksammat ministeriet på vikten av att det införs en bestämmelse gällande förverkligande av språkliga rättigheter i lagstiftningen om digitala tjänster. Enligt språkberättelsens uppgifter har finansministeriet emellertid inte anvisat resurser för att utreda denna fråga under den nuvarande regeringsperioden.

Utöver detta framhåller Folktinget att var och en har rätt att välja om kommunikationen med myndigheterna sker via digitala tjänster eller via traditionella kanaler. Även traditionella kommunikationskanaler ska ordnas jämlikt på finska och svenska, och det är viktigt att tillgången på digitalt stöd säkerställs på båda språken.

Folktinget föreslår att förvaltningsutskottet i sitt utlåtande hänvisar till grundlagsutskottets ställningstaganden om förverkligandet av språkliga rättigheter i offentliga digitala tjänster. Därtill föreslår Folktinget att utskottet konstaterar vikten av att de språkliga rättigheterna säkerställs i offentliga digitala tjänster genom lagstiftningsåtgärder.

Polisens kunskaper i svenska

Språkberättelsens kapitel 6.6 handlar om viktiga iakttagelser gällande rättsväsendet. Det anges att straffprocessen lätt inleds på fel språk på grund av polisens svaga kunskaper i svenska. Folktinget tar i det följande särskilt fasta på Polisyrkeshögskolans undervisning i svenska och konsekvenser av polisens bristfälliga kunskaper i svenska.

Folktinget konstaterar att alltför få poliser i landet har tillräckliga kunskaper i svenska. Detta leder till brister i förverkligandet av de språkliga rättigheterna och försvagar enskilda personers rättsskydd. Ytterligare kan det leda till minskat förtroende för polisens verksamhet.

Folktinget skrev i sitt senaste sakkunnigyttrande till förvaltningsutskottet att Polisyrkeshögskolan har utvärderat examensutbildningens genomslagskraft genom en enkät till nyutexaminerade

poliser (SRR 6/2025 rd, 19.2.2026). Det framgår att poliser från den finskspråkiga polisutbildningen sex år i rad har svarat att deras förmåga att kommunicera med personer som talar svenska är på en lägre nivå än övriga färdigheter. (Poliisi (AMK) -tutkintokoulutuksen vaikuttavuus vuosina 2020−2023 valmistuneiden poliisien arvioimana. Poliisiammatti-korkeakoulun katsauksia 40, 2025)

Folktinget konstaterar det viktiga i att Polisyrkeshögskolans utbildning ger sådana kunskaper och färdigheter att poliserna kan tillgodose enskilda personers språkliga rättigheter. Högskolans undervisning i svenska, dess kvalitet och omfattning, har en central betydelse för att finskspråkiga poliser ska kunna tillägna sig de färdigheter som krävs.

Polisernas faktiska kunskaper i svenska är följaktligen en viktig förutsättning för att de språkliga rättigheterna ska kunna tillgodoses i förundersökningen och åtalsprövningen. Om en svenskspråkig misstänkt inte har möjlighet att använda sitt eget språk, eller väljer att avstå från att använda svenska, kan detta leda till utmaningar gällande språkanvändningen även i ett senare skede av en domstolsprocess. I justitieministeriets publikation *Projekt för utveckling av den svenskspråkiga servicen vid domstolarna* har man bedömt vilka orsaker som leder till att en svenskspråkig misstänkt avstår från sina språkliga rättigheter. Polisens språkkunskaper och språkliga resurser hör till de orsaker som tas upp (2025:21).

Polisernas bristfälliga kunskaper i svenska uppmärksammas också i *Polisbarometern 2024*, som syftar till att klarlägga allmänhetens uppfattningar om polisverksamheten och läget i fråga om den inre säkerheten. Enligt enkätsvaren har det uppstått problem vid möten mellan poliser och svenskspråkiga personer, som inte har kunnat använda sitt eget språk. Därtill har dessa personer upplevt att polisens bemötande har varit diskriminerande. (Polisbarometern 2024: Medborgarnas bedömningar av polisens verksamhet och Finlands inre säkerhet. Inrikesministeriets publikationer 2025:11). Folktinget hänvisar vidare till att Helsingfors förvaltningsdomstol har gett ett beslut om att Helsingfors polisinrättning har diskriminerat en minderårig på grund av språk (1062/2024, 22.2.2024).

Folktinget föreslår att förvaltningsutskottet fäster uppmärksamhet vid dessa ställningstaganden, som gäller Polisyrkeshögskolans skyldighet att genom utbildningen se till att poliserna får en faktisk beredskap att tillgodose språkliga rättigheter. Det är därtill angeläget att högskolan i sitt arbete för jämställdhet och likabehandling fäster särskild vikt vid språk som förbjuden diskrimineringsgrund.

Nationalspråkens situation

Språkberättelsens kapitel 8.8 handlar om viktiga iakttagelser gällande nationalspråkens situation. Det framgår att svenskspråkiga personers språkliga rättigheter ofta inte tillgodoses på det sätt som lagstiftningen förutsätter. Svenska språket beaktas inte alltid eller kommer i skymundan av engelskan i myndigheternas verksamhet, och myndighetstjänster kan inte alltid erbjudas på svenska. Bakgrunden till detta är den låga andelen anställda med kunskaper i svenska samt den försämrade nivån på kunskaperna i svenska i samhället.

Folktinget kommenterar i det följande särskilt den låga andelen statligt anställda som är svenskspråkiga, engelska språkets ökade närvaro inom förvaltningen och behovet av språkplanering vid myndigheterna.

Enligt justitieministeriets uppgifter är endast omkring 3,7 procent av de statligt anställda svenskspråkiga (justitieministeriets publikationer, 2023:22). En orsak till den låga andelen är de höga krav på kunskaper i finska som förutsätts även av svenskspråkiga tjänstepersoner. För de flesta statliga tjänster där högskoleexamen är ett anställningsvillkor krävs utmärkta kunskaper i finska och endast nöjaktiga kunskaper i svenska. Folktinget anser att huvudregeln borde vara att språkkunskapskravet sänks från utmärkta till goda kunskaper i finska och att det oftare förutsätts goda kunskaper i svenska inom statsförvaltningen.

Vidare finns det ett stort behov av svenskkunnig yrkespersonal inom säkerhetsmyndigheterna i landet. Det saknas omkring 100 svenskkunniga räddningspersoner i de tvåspråkiga regionerna och behovet av svenskkunniga nödcentralsoperatörer är också stort. En svenskspråkig utbildning av räddningspersoner inleddes vid Helsingfors räddningsskola i augusti 2025, och det är viktigt att räddningsskolan i fortsättningen ordnar den svenskspråkiga utbildningen regelbundet med tre års mellanrum. En förutsättning för detta är att Helsingfors räddningsskola beviljas finansiering på permanent basis inom ramen för de anslag som reserveras i statsbudgeten. Den tvåspråkiga utbildningen av nödcentralsoperatörer bör likaså ordnas regelbundet och inom de tvåspråkiga regionerna i landet.

Folktinget har vidare observerat att myndigheter allt oftare likställer svenska och engelska, vilket inte är i enlighet med språklagen. Finska och svenska är landets likvärdiga nationalspråk och all väsentlig kommunikation och information ska ges på båda nationalspråken. Det har bland annat i städers rekryteringsannonser blivit vanligare att goda kunskaper i engelska anges som en önskad språkkunskap, medan det mera sällan förutsätts goda kunskaper i svenska.

Det är viktigt att myndigheterna kontinuerligt följer med att den svenskspråkiga befolkningens lagstadgade språkliga rättigheter uppfylls i enlighet med språklagstiftningen. Det finns en risk för att svenskan kommer att försvagas till följd av engelskans dominans. Detta är något myndigheterna och hela samhället bör reagera på.

Folktinget önskar vidare uppmärksamma förvaltningsutskottet på att myndigheternas kännedom om språklagstiftningen har försvagats. Detta är oroväckande, eftersom befolkningen i en rättsstat ska kunna lita på att lagarna, såsom språklagstiftningen, iakttas i myndigheternas verksamhet. Det är viktigt att myndigheterna och beslutsfattarna känner till att de språkliga rättigheterna är grundläggande rättigheter och att språklagstiftningen respekteras. Särskilt när statsekonomin stramas åt är det viktigt med en bedömning av språkliga konsekvenser, eftersom ekonomiska inbesparingar inte får drabba den svenskspråkiga befolkningen hårdare än den finskspråkiga befolkningen. Folktinget anser att konsekvensutredningar om hur ekonomiska och administrativa beslut påverkar befolkningens språkliga rättigheter bör utföras i samband med reformer, effektivitets- och sparprogram.

Det är av central betydelse att myndigheterna organiserar sin verksamhet så att de språkliga rättigheterna förverkligas i praktiken. Detta förutsätter styrning av verksamheten och språkplanering. Folktinget anser att tvåspråkiga myndigheter bör åläggas en skyldighet att införa modeller för språkplanering och språkkonsekvensutredningar i sin verksamhet. När en myndighet systematiskt ser till att svenskspråkiga personer och svenskkunnig personal kan mötas är det möjligt att säkra svenskspråkiga servicestigar. Om myndigheten skapar kunskapsprofiler för personalen och utvecklar digitala verktyg där språket ingår som en faktor, finns det goda möjligheter att tillgodose svenskspråkiga personers språkliga rättigheter.

Folktinget föreslår att förvaltningsutskottet i sitt utlåtande uppmärksammar behovet av att öka andelen statligt anställda som är svenskspråkiga. En åtgärd vore att se över språkkunskapskraven för tjänster inom statsförvaltningen. Det är därtill av central betydelse att myndigheterna genom en systematisk organisering av sin verksamhet, såsom språkplanering, ser till att de språkliga rättigheterna förverkligas i praktiken.

Helsingfors den 25 februari 2026

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Christina Gestrin
folktingssekreterare

Kristina Beijar
sakkunnig i förvaltningsärenden